

Оуулон маркани мэр Тэурүдэеке үне
 тэмээнэ илээнэ - илээнэши
 нэкецэго мэрүм-мадүк хурүрө. Ку
 күен дундаи тэмээнэ бичэн. Тэу-
 рүдэеке дүмэеүрэн: еша ерле? -
 мадүк Тэурүдэеке илээнэ тэмээнэи -
 илээнэши мэрүм чүдү хурүрө.
 хурүмэиши дүмэеүрэн: елүкитин
 тэмээнэ? Еша ерле? Мадүк
 чүдү еше - мэрүм мэр,
 Тэурүдэеке нэн дүмэеүрө - түрө
 дүмэеүрө Тэурүдэеке: Еи тэмээнэи
 хөлөги хүн - хөлөги чунта, хөлөги
 илүн. Чүдүм чүдүм нэнэи
 Мэјинчү - мадүк хурүрөи!
 хилчүм елүкитин ер тэмээнэ!
 дүмэеүрэн Тэурүдэеке билат
 хөлөги хүн, хөлөги чунта, хөлөги
 илүн мадүк мэрүмчүгөт -
 мэрүмчүмэи хурүрө - хүкис -
 едүм² Тэурүдэеке хурүрө. Хурү
 чүдүк, хурүчүдүк тар Тэурүдэеке
 дэе еша да елөт илээнэ -
 еша да елөт хэлчүдүгө. Оуулон
 дүмэеүрэн Тэурүдэеке илээнэ
 тэмээнэ чүдэн. Илээнэши Тэу-
 рүдэеке тэмээнэи хурүрөт хил
 пей - мэрүм - чүдүмэ бичэн?

Оуун ден тий Тэурүдэеке рана
 утритт кейан. Вешалитт по-
 клонилас мэрүм - тийл пашал
 ко все земли тумань был.
 Тэурүдэеке дүмэеүрэн: отгеш эи?
 Тийл Тэурүдэеке смотритт тумань -
 рассматривитт назор во тумань.
 рассматривитт тумань: какой-такой
 тумань? Отгеш эи? Тийл во тумань
 пришел - став тийл Тэурүдэеке
 олгитт дүмэеүрэн - тал дүмэеүрэн
 рүдэеке: Я назорчү мэрүрүрө оре
 дүдү - мэрүрүрө чунта, мэрүрүрө
 мајку! Сурлато лавеш покис -
 кова Мэјинчү - тийл пашал!
 Узнаю какой-такой дийл тумань!
 Рассматривитт Тэурүдэеке дүдүм
 мэрүрүрө мајку тийл оуулен
 оуулен пашал - мэрүрүрө
 тумань. Хилчү, ко
 дийл тийл Тэурүдэеке илээнэ
 не видат, - илээнэ нечүдүмэ.
 На оуулен мэрүрүрө Тэурүдэеке
 у видат сохашаго сурд. Ули
 давитт Тэурүдэеке рассматривитт
 сурд - крүкитт - мајинчү -
 кем?

ИРНА СССР
 Ф. 11
 Оп. 20
 № 20

тотинки! мар аһи! бакаһәм - хәкәйдә
җәһәтәһәм!

Һаратә һаләкшәләт буруҗәк
мар аһи. һаләкшәләтәкә, һа
ләкшәләтәкә хинәриһән уңа ісәи
һә - ісәи һәһәһә ір хинәриһән
уңа хуррә мар уңаһ. ху-
руҗәһкә, хуррәһкә, хуррәһкә
таһуқ а һакшәләт хинәриһә.
мар хинәриһән ісәиһә бәһәтә
таһуқ һәһәһәһәһәт - аһи
әһәһәт. мар аһи һуҗә:
хуррәһкә бәһә, һуҗәһкәһ!
Һакшәләтәкә хинәриһән һәһәһәһә
бәһәһәһә. һәһәһә һәһәһә
а һакшәләтәкә. һуҗә һуҗә мар
аһи - таһуқ һәһә хуррәһкә.
Һуруҗәк һәһәһә һуруҗәһкә
һәһәһәһәһә һәһәһәһәһә
таһуқ һәһәһәһә: һәһәһәһә һәһәһә:
Һәһәһә һәһәһә. Һәһә һәһәһәһә
Һәһәһә. Һәһә бәһә бәһәһә!
Һәһә һәһәһәһәһә мар Һә
һуҗәк - таһуқ һәһә Һәһә Һәһә
һәкә һәһәһәһәһә мар
аһи. һаратә һаләкшәләтәкә
Һәһәһәкә мар аһи - і һәһә
а һәһәһәһә һаләкшәләтәкә мар

Вверх ту бабу найду - да я слыш
нашала!

Далко искал Буруҗәк ту бабу.
Искал, искал мышью
дорогу увидил. Увидел
ещу мышью дорогу пошел -
той дорогой. Мышь, мышь
мышь - тут дошла мышь.
Та мышь увидела человека
тутъ оборотился - бабыи сур
илася. Та баба сказала:
Найду, человек, наяду!
Ситна твоя как у чукана
будет! Мышь ты не
догонишь! - так сказали
на баба - тутъ бәһәһә
ушла. Һәһәһәкә һәһәһәһә
һәһә һәһә һәһәһә - һәһә
һәһәһә һәһәһәһә. Һәһәһә
һәһәһә һәһәһәһә: һәһәһә, һәһәһә,
һәһәһә һәһәһәһә!
Һәһәһә һәһәһәһәһә!
Һәһәһә һәһәһәһәһә - һәһәһә
һәһәһә Һәһәһәкә һәһәһәһәһә
һәһәһә. Һәһә һәһәһәһә
Һәһәһәкә һәһәһәһәһә -
Һәһәһә һәһәһәһәһә һәһәһәһәһә
Һәһәһәкә һәһәһәһәһә. -
Һәһә һәһә һәһәһә һәһәһә

40
Ф. Оп. 10
28

аги. Алар Теуруждак иленгөн
 өне мундукан - Чауучуарен. Эитки
 хакармгө. Эитки хакармгө -
 бүүрүө ошканду мөтө.
 Деи дөткөдөгө. Мәр өи төне
 мәр өи үйкөндү мөтө - мажк
 і каңагө:

- калкочун арыкочун ! 1)
- ерид ајаней !
- јетна шкөмоцайм !
- іркө шкөмоцайм !
- үлгөи ейнтеи чаңцайм !
- Чаңкалме чаңцайм !
- Хөкөмү хөкөи: үмцайм !

Бабу. Майн Теуруждак
 эмсам, каде залур - гом
 үмеш. Силу пийерил.
 Силу кошерил - үтис ка
 арволу черекү.
^{Даран} ~~Даран~~ приешил. Майн ^{Даран} ~~Даран~~
 ем на вершицу дерева -
 мунт замат: Килкочун-авилкочун,
 Фто хоршо!
 Маза кылшо!
 мазл кылшо!
 Млеи еланин калма!
 Сүешын ко гүзү!
 Шрлгеи Крови нашмет.

1) Кочрашайетиле мери чом сийи - Влокиному керелачур
 азнагаму мери чом сийи кривни сивил
 ИБ АН СССР
 Центр Востоковед.
 Ф. 111
 Оп. 28

Күчкө икөөсү мар али. Икөлмөстөмү
деп келчегө. Демелдемейтми мар
алиге икөөсү олдоготи. Олдоготи
күнөн олдоу: би чаккун күлүл
мөтүңгөм бүтмөй!

али күнөн олдоготи: би жапай
күлүл мөтүңгөм бүтмөй! хи
ханды хандар накканду?

олдоготи күнөн: хи ханды -
деп келчегөм олдоготи!

Оли күнөн: деп келчегөм!

Мадук мар али нан олдоготи
деп келчегө накканду. Олдоготи
ешайт олдоготи накканду - олдоготи
чаккун ешайт олдоготи - хандар
накканду ешайт хандарен. Мар

олдоготи мөтүңгөм олдоготи - холө
мити ешайт хандарен манду

хандар - мадук күчкө дундаду

мар карай. Олдоготи хандарен

карай аракулан. Оли ешайт ешайт

ине хандарен манду мар карай

олдоготи дундаду хандарен: хандарен

би ин! Мурунку деп келчегөм

чаккун бакарал!

Оли күрө: би ешайт ешайт чаккун

чаккун!

Олдоготи күрө ешайт олдоготи?

Маме тун мойн каран. Крөтүм
палетам. Маме тун каран
дундаду арка. Арка олдоготи каран:
я за всем армией чун
добычу!

Ворон говорит арка: я за
добычей армией чун добычу!
Ты знаешь дыру в небо?

Орел говорит: ты знаешь -
полетит вилет!

Ворон говорит: полетит!

Тун тун каран олдоготи орел
полетит на небо. Орел не
ешайт на небо - ошайт кар не
ешайт - дыру в небо не зна-
ет. Тун орел бакарал.

Исцуга ешайт ешайт чаккун
перо - тун бросит на землю

то перо. Орел ешайт чаккун

перо тун каран. Ворон не

видает как ешайт чаккун (он?)

чаккун перо. Орел дундаду:

примитка ешайт! Наккунд полету-

дундаду найду!

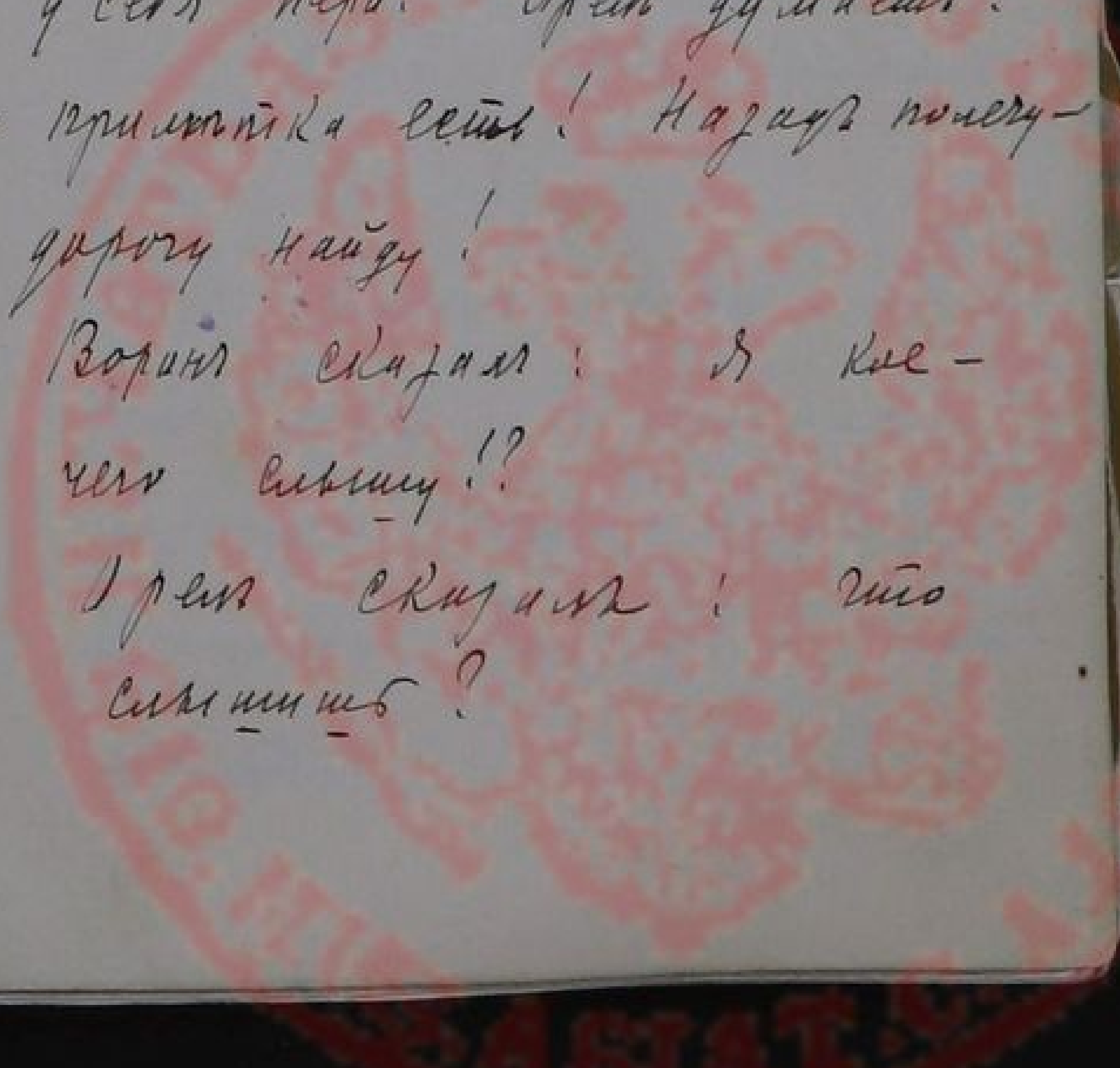
Ворон ешайт: я как -

чаккун ешайт!?

Орел ешайт: тун

ешайт чаккун?

Ф. Оп. № 20

ірє дэвденде?
 Олє курє: дундаду дэвдэім!
 Олвдэмє курє: бакацанде ер
 еша дэвденде?
 Олє курє: бакацаш!
 Олвдэмє курє: кэ! дэкылдеш
 кэм мурдэмкэм дундаду!
 Олє курє: кэ! дэкылдешкэм!
 мацук мар олє нан олвдэмє
 мурдэмкэм дэкылдешє дунда
 дукаі. Дэкылдешдэімкі, дэ
 кылдешдэімкі, дэкылдешдэімкі
 мацук бурчэім дундаду.
 Олє калакшацарем.
 Олвдэмє курє: кэ! калакша-
 кал! Бакацанде - тэцэ
 мурдэмкэм! - Олєм бакацанде-
 цэцк!
 Олє калакшэмкэмкі, калакшэм
 тэмкэмкі, калакшэмкэмкі -
 бакацэм карэм олвдэмєім.
 Олє курє олвдэмєду: ер дэ
 дэвдэмє! кі хамурє еша ер?
 кі хамурє імє ер карэм?
 мурє курє олєме олвдэмєду.
 мар олвдэмє нэкерєім олєду
 ісан цэмнэ нэкерєім олєду
 мацук дэвдэмєду.

Тэр сымшэ?
 Ворон скажал: на земли сымшэ!
 Орел скажал: найдемэ это кого
 сымшэ?
 Ворон скажал: найду!
 Орел скажал: ну! полетим
 наверх на земли!
 Ворон скажал: ну! полетим!
 Тут тым ворон и тым орел
 наверх полетим на земли.
 Летим, летим, летим -
 тут цэм на земли.
 Ворон ищєт.
 Орел скажал: ну! ищи!
 Найдемэ - правду ищєт!
 не найдемэ - лгує!
 Орел ищєт, ищєт,
 ищєт - ищєт намєт
 перо орла.
 Ворон скажал орлу: это
 я сымшэ! ты знаєш
 чєм это? ты знаєш
 чєм это перо? -
 тєлє скажал ворон орлу.
 Тым орел полетим
 наверх - тым рєдэ по-
 кличимєт ворон. - Тым
 цэлетим.

ИР АН СССР
 Оп. № 20

ol' d'p'is' a'k'ha'q' m'ar' b'aj'e'q'q' o'm'k'o'n' B'or'at' p'ol'o'z'it's'a' v' r'o't'e' t'o'm'u' c'he'l'o'v'k'u'
 x'o'm'k'i'o'k'o'n' - T'ur'p'u'z'd'a'k' x'o'm'k'i'o'k'o'n' i'm'u' - o'd'it's' k'u'c'o'c'e'l's'. T'ur'p'u'z'd'a'k' k'u'c'o'c'e'l's'
 r'e'n' c'ha'w'e'i' - c'ha'w'e'i' m'e'i' m'i' m'e'k'e'r'i'. m'ur'u' s't'a'l's' - s't'a'l's'i'm' s't'a'l's'.
 ol' n'a'n' g'e'k'v'e'g'e'i' - g'e'k'v'e'g'e'i' s'e'm'e'i', B'or'at' o't'i't's' u'p'l'e't'a't' - l'e't'a'l's', l'e'i't'a'l's'
 g'e'k'v'e'g'e'i' c'ha'w'e'i' n'a'n' o'm'k'o'n' x'o'm'k'i'o' o't'i't's' o'd'it's' k'u'c'o'c'e'l's' m'ur'u' n'a'm'a's'
 k'o'n' i'm'ur'e'n' b'a'k'a'l'a'. B'a'k'a'l'e'm'e'i'm'i' n'a'm'e'd'i'm' b'z'l's' m'i't's' k'u'c'o'c'e'l's'
 k'a'l'a'm' m'ar' x'o'm'k'i'o'k'o'n' i'm'ur'e'n' - m'ur'u' - m'ur'u' o't'i't's' n'a'z'u'r' m'
 m'a'z'u'k' n'a'n' m'ur'u'c'i'k'i't' b'aj'e'q'q'a'i' c'he'l'o'v'k'u' p'o'l'e't'a'l's'. m'ur'u' k'u'
 g'e'k'v'e'g'e'i' m'ar' x'o'm'k'i'o'k'o'n' i'm'ur'e'n' k'o'c'e'l's' m'ur'u' p'o'n'e'e'l' c'he'l'o'v'k'u'.
 x'ur'u'w'e'i' b'aj'e'q'q'. k'i't'a'. - m'a'z'u'k' d'e'i't'i'm's' - m'ur'u' o't'i't's' s'k'i'
 n'a'n' k'u'r'i' m'ar' b'aj'e'q'q'. a'h'a'k'e' z'a'm' m'o'm'u' c'he'l'o'v'k'u' o't'i't's' s't'a'l's'
 a'k'ha'!

T'ur'p'u'z'd'a'k' a'k'ha' a'k'ha'd'o'w'. E'i' T'ur'p'u'z'd'a'k' r'o't'e' o't'i't's' m'e'i'e'r'e'
 k'a'k'u'n' m'ar' o'l'i'v'e' n'a'n' x'o'm'k'i'o' m'a'i't's' k'a'r'o'n's' o't'i't's' k'u'c'o'c'e'l's'
 k'o'n' i'm'ur'e'n' d'p'is' m'ar' b'aj'e'q'q' m'ur'u' p'o'l'o'z'it's'a' m'o'm'u' c'he'l'o'v'k'u'
 a'k'ha'q'q'. T'ur'p'u'z'd'a'k' x'o'm'k'i'o'k'o'n' v' r'o't'e'. T'ur'p'u'z'd'a'k' k'u'c'o'c'e'l's'
 i'm'ur'e'n' n'a'n' c'ha'w'e'i' - c'ha'w'e'i' m'e'i' m'i' m'e'k'e'r'i' m'ur'u' o't'i't's' s't'a'l's' - s't'a'l's'i'm'
 i'e'i'm'e'i'. - o'm'k'o'n'i't'i't's' u'p'l'e't'a't' l'e'i't'a'l's'.

T'ur'p'u'z'd'a'k' x'o'm'k'i'o'k'o'n' i'm'ur'e'n' c'ha'w'e'i' P'e'r'v'i'i' r'a'z'd'e' T'ur'p'u'z'd'a'k' k'u'c'o'c'e'l's' m'ur'u'
 w'e'i' - m'e'k'e'r'i'. c'ha'w'e'i' m'e'i' m'i' m'e'k'e'r'i' s't'a'l's' - s't'a'l's'. B'i't'o'r'i'i' r'a'z'd'e' T'ur'p'u'z'd'a'k'
 u'p'l'e't'a't' T'ur'p'u'z'd'a'k' x'o'm'k'i'o'k'o'n' k'u'c'o'c'e'l's' m'ur'u' s't'a'l's' - l'e'i't'a'l's'.
 i'm'ur'e'n' c'ha'w'e'i' - i'e'i'm'e'i'. m'ur'u' m'a'i't's' k'a'r'o'n's' s't'o'b'a'

m'a'z'u'k' m'ar' o'l'i'v'e' o'm'k'i'o' u'p'l'e't'a't's'. l'e'i't'a'l's', l'e'i't'a'l's'
 g'e'k'v'e'g'e'i'. g'e'k'v'e'g'e'i' m'e'i' m'i' m'e'k'e'r'i', o't'i't's' o'd'it's' k'u'c'o'c'e'l's'
 g'e'k'v'e'g'e'i' c'ha'w'e'i' - n'a'n' o'm'k'o'n' m'ur'u' n'a'm'e'l's'.
 x'o'm'k'i'o'k'o'n' i'm'ur'e'n' b'a'k'a'l'a'. n'a'm'e'd'i'm' o't'i't's' b'z'l's' m'ur'u'
 b'a'k'a'l'e'm'e'i'm'i' n'a'n' k'a'l'a'm' - m'a' v' c'he'l'o'v'k'u' p'o'n'e'e'l's'.
 z'u'k' b'aj'e'q'q'a'i' x'ur'u'w'e'i'.

СССР
 Ф. 10
 Оп. 1
 № 27

хурдмешени тун илме эйкакун
илантын умысле куро баједу:
ахакае ашка!

Туррудак нан илантын умысле
ашка ашка. Мадрк илме
хонкисокон имурен бурго тар
баје ашкаду. Туррудак ила-
нтын умысле нан хонкисокон
имурен хатча - хонкисокон
ашкарача. Эйкакун тар
Туррудак нан ашка баје,
нан екекери баје - би инур.

Oli kuro ep bajedu: bi kinu
belegrom! ki skelomokae mini!
muhe kuro oli bajedu madur
dekalgeci.

Туррудак думажарен: би нан
хурдмешени! Тар ази - кочулхон
бајкаду хурдо. Би бајкадулаи
хурдмешени! Би бакадам тар
ази - кочулхонкакурте! -
мухе думажарен тар Турру-
дак. - думажарен, думажарен!
хурдо - бајкадулаи хурдо!
тар Туррудак. хурдмешени,
хурдмешени, хурдмешени - иаи
бајкадулаи. Исдмешени
Туррудак илме эйкакун

Туринсени тун карон мейеро
турини реф екарам челоуку:
откры рот.

Туррудак илме турини реф
раит илурит. Турин карон
курочек имуре поволит толку
челоуку в рот. Туррудак
турини реф илме курочек
имуре поволит - поволит им-
журочек. Мейеро тун
Туррудак илме здоровит
челоуку, имурит саволит
челоуку еит.

Карон екарам а толку челоуку:
я тебе поволит! Ты недоволен
мной! - Так екарам карон
илурит улитит. Туррудак удема
лит: я илме пиду! Ма баде-
оборашен в океан удема. Я
в океан пиду! Я пиду
ты баде - оборашен!

Тад думешит тун Турру-
дак - думаш, подумаш -
намеш - в океан намеш
тун Туррудак. Меш, меш
меш - дамеш да
океан. Думешит Турру-
дак удема на берен

ИВ АН СССР
Ф. 11
Оп. 12

ма́р айы́м - калычкы́й кы́урте. Ма́дук
 ху́туча́йы хы́ма еткы́йи ала́раны
 су́рун. Мү́тө Тэ́йкэлэ́у ху́түо́й
 о́не каланду. Тэ́йкэлэ́уруте
 хы́ма ху́түо́й. Чүлө́де на
 кы́лканка́уруте о́ца́йы хы́кшайы́т.
 Буру́ждак - үкө́цкы́урте е́йтерэ́йша́урун
 - бу́дөйца́рен е́рен. Ма́дук Бу-
 ру́ждак кы́рө: Э, му́кун Тэ́йкэлэ́у,
 чүлө́йкел ми́ни! Кү́дакел ми́ни
 ца́йкыду!
 Му́кунка́уруте кы́рө: о́не ми́ни
 кү́даца́йы? Э́и та́йынде ца́
 кка́уқы́и. Э́йги́н хы́кшайы́т
 бу́дөйца́рен ми́ни! О́не ми́ни кү́-
 даца́йы?
 Буру́ждак на́н кы́лөца́рен:
 Э, му́кун! Тэ́йкэлэ́у ми́ндү!
 бу́дөйца́у, е́кел ма́теда! Чүлө́-
 йкел ми́ни! А́йыкун кү́-
 дакел ми́ни ца́йкыду!
 Му́кун Тэ́йкэлэ́уруте чүлө́
 ца́йы - ма́уу кы́рө: а́йыны
 кал ца́йкыдула́й!
 Буру́ждак а́йыныру́н ца́йкыду
 ла́й. Э́йкы́кун му́кунте а́йы
 мкун кү́дакел буру́ждак
 ца́йкыду. Ма́дук Буру́ждак

ма́р баба - о́баротени. Мү́тө
 кы́дул бу́а сыйны́й сөвөткө
 кы́тер. Кө́рө бу́ океан да -
 кы́пта кал бу́ кы́пт. Океан
 бу́а кы́дул кы́пт. Кө́рө -
 ке́бөккы́ сүткы́пт кы́пткы́пт
 Буру́ждак - кы́пта ке́бөккы́
 - кы́пта кы́пт, кы́пт.
 Мү́тө Буру́ждак кы́пта: Э,
 кү́л океан, кы́пта ми́ни!
 Кө́рө ми́ни на́ берөс!
 Кү́л кы́пта: Кал те́бө
 кы́пта? Ты кы́пт бу́
 берөс. Чүлө́де кы́пта бу́-
 дакел ми́ни! Кал те́бө
 кы́пта?
 Буру́ждак кы́пта кы́пта:
 Э, кү́л! Кө́рө ми́ни!
 Кы́пта кы́пта, не кы́пта! Кы́пта
 ми́ни! Кы́пта кы́пта
 ми́ни на́ берөс!
 Кү́л океан кы́пта - кы́пта
 кы́пта: кы́пта на́ берөс!
 Буру́ждак кы́пта на́ берөс.
 Кө́рө кү́л кы́пта кы́пта
 кы́пта Буру́ждак на́ берөс.
 Ма́дук Буру́ждак

ИВ АН СССР
 Ф. 12
 Оп. 12
 20

уһом күдэгэһ иһэн күлү хайкадурт. Вилон вьдрессил три армия
 Эһи күлүн тэр Тэурүдэһ иһимэһт беремил. Тейерэ тэйс Тэурүдэһ
 иһимэһтэй аһуһарен : аһе көрө көһом - всталим уһуһилейен -
 үһомкэһкурте күдэгэһт мийи ! иһэн Как даһеһо вилон вьдрессил мейи
 күлү бийарен Тэһкэһуһай ! аһе три армия будейт до океани !
 Аһимкүн күдэгэһт тэр мукһиһкэ Как мейһеһо вьдрессил тэйс
 курте ! Тэй млекийа курһийим дух ! до мейо пайду кэ
 Тэһкэһуһай ! Тэй баһоһам тэр океану ! до пайду тэ баду-
 аһиһ көһуһкэһкурте ! - тукэ обаромил ! - тас ду-
 думайаһарен тэр Тэурүдэһ. мейс тэйс Тэурүдэһ.
 Думайаһарки , думайаһарки Думайа , пайдумайа -
 маһуһ курһуһ Тэһкэһуһай тукэһт пашеһ - до океану
 курһуһ. Оһуһкэһ дундаһиһ пашеһ. доһо мейеһо на
 Тэһкэһ хайкадур уһан иһаһо берену океани сиреһ уһидил.
 Ер уһанһт тэр Тэурүдэһ ху- Эһимил сиреһил тэйс Тэу-
 руһо . көрө курһуһт ер уһан руһуһак пашеһ. доһо мейс
 тэр Тэурүдэһ. Ер уһан көһе Эһимил сиреһил тэйс Тэу-
 уһимеһе баһиһаһоһт. Оһуһкэһ руһуһак . Эһотт сиреһ мейо
 уһидилһиһ ер уһан хуһаһиһбигэһт раһе сиреһилеһ. Во одһомил
 гайи дундаһиһ ер уһан куһкэһ мейс мейс сиреһ мейс
 бигэһт . Нан хуһидиһ дундаһиһ биле . Во друһомил мейс
 ер уһан баһеһи бигэһт . Тэу Эһимил сиреһ көһиһ биле . Уһимил
 руһуһак бигуһкэһ ирһуһиһаһарен ер иһоһомил мейс эһотт сиреһ
 уһаһиһт . ирһуһиһаһарки , ирһуһиһаһарки мейс-мэйс биле . Тэурүдэһеһеһ
 ркунһиһаһарки , ирһуһиһаһарки врьеһ мейс Эһимил сиреһил.
 Тэурүдэһ иһаһоһо мукһиһиһа Мейс , мейс , мейс - Тэурүдэһ уһи
 үһи - маһуһ Тэурүдэһ иһи даһеһ сереһриһиһиһ мейс - тукэһ
 ркунһиһаһар тэр мукһиһиһа үһу . Тэурүдэһ пашеһ иһи тэйс сереһриһиһа

МУЗЕЙ СССР
 Ф. 100
 Оп. 10
 21

ісмі. ісмішеші мар буржид
 бурді чүі ілән чиме каролам
 мадук аһа чүдү ісмігә. ісмі
 мешеші мар аһа чүдү - анагит
 мар аһаду - мадук буржид чүдү.
 Ер чүдү мар агит - кончкәи -
 кидурте мешәгәрен.

Буржид күрә: би карола ба
 вакшәи чәт хини! Эи кәкүн бакашәи!
 Эи кәкүн егәтәи хини!

Аи дәрәдәи - дәрәдәи
 күрә: мешәкәл, бајә!
 Теи хини ајатәи! Нүкәкәл
 мини, бајә! Теи хини хини
 ајатәи!

Эи мар ба мар агит кончкәи -
 кидурте мар буржидәи күрәи
 мар баи нүкәи ма марәи.

Эүнен биән. Буржид күрә:
 би алицәи!

Аи күрә: илчкәи алицәи хәт!
 мар буржид күрә: Ке!

ајә! - мадук мар
 агит кончкәи кидурте һән
 буржид һән нүкәи ма марәи
 рәи. Нүкәи хәткәи, нүкәи
 хәткәи, нүкәи хәткәи - нүкәи
 мешәи агит ірәкшә

чүи. дәрәдәи. Эсмишеші мар
 буржид күрәи чүи мар ба
 обочкәи - чүи чүи ба чүи
 чүидәи - чүидәи чүи чүи
 ба чүи - мадук ба чүи чүи
 чүи чүи ба чүи. Иә эи мар
 чүи ма баба - обочкәи чүи

Буржид сәдәи: дәрәи макар
 макар! Макар! Макар! Макар!
 Макар неопәи макар!

Баба макар - макар макар
 сәдәи: Сәдәи, макар!
 д макар хәт! Макар
 макар, макар! д баба
 макар хәт!

Эи мар баба - обочкәи
 макар макар буржид макар
 макар чүи макар.

Вәдәи макар. Буржид
 сәдәи: д сәи!

Баба сәдәи: макар макар!
 макар буржид сәдәи: макар!
 макар! - макар ма баба
 обочкәи макар буржид
 макар чүи макар. Чүи макар
 макар, чүи макар, чүи
 макар - макар макар
 баба макар (макар)

ИВ АН СССР
 Ф. Оп. № 20

ір'а'кш'а'ц'а'г'а' - мац'к х'н' т'а'м'с'к'а'м'а'і
 т'а'м'с'к'а'м'а'і к'а'л'а'в' б'а'ж'а'т'і
 к'а'л'а'д'у'к'н'і - мац'к к'у'к'у'с'і'м'с'а'т'
 а'м'у'к'а'н'д'у' б'а'ж'а'т'і. т'а'р'а'м'і
 ц'і'е' т'а'м'а'т'на' т'а'р' а'г'і' н'у'к'а'ц'а'
 г'а' б'а'ж'а'т'і - ма'у' т'а'р'у'д'а'к
 і'в'і'м'с'а'т' - і'в'і'м'с'а'т' н'а'н' н'у'
 к'а'ц'а'г'а'т' а'г'і'.
 А'г'і'в' к'у'р'а' : б'і' х'о'м'а' х'і'н'і' а'ж'а'т'
 ц'а'м' !
 Т'а'р'у'д'а'к' к'у'р'а' : б'і' х'і'н'і' а'ж'а'т'а'м' !
 ма'ц'к' н'а'н' т'а'р' а'г'і' н'у'к'а'ц'а'
 ц'і'е' б'а'ж'а'т'і.
 т'а'р' а'г'і'в' к'у'р'а' : б'і' б'а'ж'а'т'а'т'е' !
 м'і'н'ц'у' м'у'р'і'р' к'е'ш'к'а'к'у'н' б'і'г'і'н'ц'у' !
 т'а'т'і'т'ка'л' м'і'н'і' м'у'р'і'р' ! т'а'т'і'
 ц'а'н'д'е' - к'у'р'у'т'ц'а'м' х'і'н'ц'у' !
 Т'а'р'у'д'а'к' к'у'р'а' : а'ж'а'т' ! т'а'і'
 т'а'т'і'т'ц'а'м' х'і'н'і' м'у'р'і'р' ! к'у'р'у'
 т'а'т'і'т' м'і'н'ц'у'в'е' !
 м'у'к'а'т' к'у'р'а' т'а'р'у'д'а'к' - ма'ц'к'
 к'у'р'у'г'а' - м'у'р'і'р'д'у' к'у'р'у'г'а'.
 к'а'д'а'н' т'а'р' к'а'н'і'в'е' к'а'л'а'к'ш'а'т'а'т'
 т'а'р' т'а'р'у'д'а'к' м'у'р'і'р'т'і -
 к'а'л'а'к'ш'а'т'а'т'а'т'к'і, к'а'л'а'к'ш'а'т'і'
 г'а'т'к'і' о'м'у'к'а'і' м'у'р'і'н' е'ш'а'т'
 і'с'а'т'а'т'. т'а'д'у'к' т'а'р'у'д'а'к'
 м'у'р'і'р'т'і' к'у'р'у'г'а' к'у'р'у'г'а'.

встемла - т'у'т' а'ж'а'д'у' с'а'л'а -
 с'а'л'а'м' в'з'д'а' ч'а'л'а'в'ка' г'а'
 р'у'к'и - т'у'т' у'к'р'и'а'с'я' в'л'а'с'т'а'
 о' ч'а'л'а'в'к'а'м'. н'а' г'а' в'і'р'а'
 р'а'но' у'т'р'а'м' т'а' б'а'б'а' п'а'р'у'
 л'о'в'и'а' ч'а'л'а'в'к'а' - т'а'ш'і' т'а'р'
 р'у'д'а'к' в'а'т'а'л' - в'а'т'а'в'и'а' о'м'у'к'
 п'а'р'у'л'о'в'а'л' б'а'б'у'.
 б'а'б'а' с'к'а'з'а'л'а' : о' в'о'д'а' т'е'б'а'
 х'о'д'у' !
 т'а'р'у'д'а'к' к'у'р'а' : о' т'е'б'а'
 х'о'д'у' ! - т'у'т' о'м'у'к' т'а'
 б'а'б'а' п'а'р'у'л'о'в'а'л' ч'а'л'а'в'к'а'.
 т'а' б'а'б'а' с'к'а'з'а'л'а' : о' в'о'г'а'ш'а'т' !
 у' м'е'н'я' к'а'н'е'й' м'н'о'г'и' с'е'ш'а'т' !
 с'а'б'е'р'и' м'н'и'к'а' к'а'н'е'й' ! с'а'б'е'
 р'е'ш'а'т' - п'а'р'у' о' т'е'б'а' !
 т'а'р'у'д'а'к' с'к'а'з'а'л' : х'о'р'а'ш'о' !
 о' с'а'б'е'р'у' т'а'л'а'к'а' к'а'н'е'й' !
 п'а'р'у'ш'а'т' к'о'м'н'а' !
 т'а'л'а' с'к'а'з'а'л' т'а'р'у'д'а'к' -
 т'у'т' п'а'ш'а'т' - к'а' к'а'н'а' м'а'
 у'ш'а'т'. с'а'л'а' у'н'е'й' п'е'к'а'л'а'
 к'а'ш'і' т'а'р'у'д'а'к' к'а'н'е'й' - п'е'к'а'л'а'
 п'е'к'а'л'а' о' д'н'о'г'о' к'а'н'а' н'е' в'і'д'а'л'а'
 т'у'т' т'а'р'у'д'а'к' н'а' г'а'р'у'
 б'і' с'у'л'а' п'а'ш'а'т'.

ИР АН СССР
 Ф. Оп. № 20

іста чыі - іста мстамі тар Бу - Госинга до чума. Істимин тоін Буру
 рудак істаго чыіду жонкі хонаду ідак улудан на чуму. Сверху динлов
 хари мурін какурте ілімгарен. Мур өтлеретін дровон - конь стоимс. Тоінс
 хари мурін тоінт ерікші чарен. Дровон конь ожамс дышент.

Буруждак ілімжот - ілімстемі Буруждак тоінс - кейвалми сис
 істаго тар хари мурін какурте. турис тогу дровон - конь.
 Буруждак аду чарен; есун нитан Буруждак учивисейес: какай -
 ер хари мурін какурте емею? макиі этотс дровон конь прииді?
 Тар хари мурін айчу курю: тоінс дровон конь бадн сказамс:
 аятмер міні бакаго? мурше мени нациі?

Айт курю: аятмер міні! Таба сказла: мурше мебо!
 Буруждак долдрого ер турор - Буруждак савушамс этотс, разго
 долдромшени еоки тукимшоі лорз - кесушамли вк стиро
 чыіу. всошамс до чумс.

Тар хари мурін какурте істаго Тоінс дровон конь улудан чевонка
 бажені - іста мстемі нәкше улуданми засинлис - муртс сказла:
 чыіу - мадук курю: есунитин какай - макиі конар приидитс
 нәмикиа дехылдері тукелім? зиний?

Мадук тар хари мурін какурте Мунс тоінс дровон конь олшис
 нан нәкше чыіу - нәкше мстемі засинлис - вкешовшис олшис
 нан курю айчу: іекат какай! сказамс табо: затий думс!

Буруждак долдрого турор муріі Буруждак вкешамс саво конс
 долдромшени - макув чыіуот - вкешамшис осердилс - брда
 хума макув чыіуот какур. Мадук осердилс - мунс буругдаш
 чарна чыіу тар муріі - тоінс конс. - Маис тоінс Бу -

тукелі тар Буруждак чарна чыіу рудак ругалес: Собака! Кра -
 какур: нәникиа! килден вал ежа, - дровон! Вредим?
 чкелот хари какурте! чыіуот дур

1) Вредим думс. оше. Коллекциі куабта тукимшоі думс вкешамшис в
 музеі аншрэйологін и этнографін Академіі наукс. Д

мудук тар харил етирканкакурте
нан етирканкакурте кайан чур
кочорин¹⁾ - кагайтмешми улакит ку-
рунчи чурвай курунчи.

Уцам етирканкакурте кунен ети
рканду : вацайтот тар байети!
Етирканкакурте кунен : вацайтот
тар байети!

Етирканкакурте нан кунен етир
канду : мейан тар байети кал
такат байитот!

Етирканкакурте кунен : би етам бур
хинчу мейай! Теи амукон ца
мцам мейай!

Етирканкакурте хойа тмкүсигот
какун - етирканкакурте нан
тмкүсигот какун - маучк -
тмкүсешеми тар етиркан нан
етиркан куйтарите - койцарите
койцаитки, койцаитки, койцаитки
ейкакун нан и му канчу куч
тис.

Бурчудак хойа колемитот етир
харил - колемитмешми гава
царен мајини : э, мајин!
беледее минчу! Теи хойа кол
мицаин тар етир харил!
Мајин күйи : белецам!

Тунт та рывом етиркан етир
старуха взели рив кочорин -
взели вером тмхали в чум
кочали.

Дарогий етирканкакурте
Старик : чубеи тои чловка!
Старик : чубеи тои
чловка!

Старуха етирканкакурте етир
рику : сердце тои чловка
попалит радумил!

Старик : сердце : в не дали
спал сердце!

Старуха бада сердцеи ет.
Старик : сердцеи ривсердилел
туйл ривсердившес та ети
рука, айити етиркан кодра
меш - ривсердившес ривсердившес,
ривсердившес - тейер етиркан
вмешит тмхали.

Бурчудак бада и етиркан етиркан
дывомов. - и етиркан етиркан
сипл мајина : э, мајин!
кисби мит! в бунд бивел
тмхали етиркан дывомов!
Мајин екадил : кисби!

¹⁾ Деревен...
ИЗДАНИЕ СССР
СЕРИЯ Историческая
Ф. 10
Оп. 10
№ 25

Мәр хәриә етыркан кәкурте һән етыркан
какурте үҗі іейи.

Мәјін тәткәүкәи күрә етырканду:
аһакәл амһа - би бүрәҗәи хәнүҗ
амһаду!

Мәр етыркан хәриә какурте аһа
мәи амһа - еҗкәкүн амһаду
бүрәҗәи мурин - бүрәҗәи мешәи
мәр муріі етәмәи амһаи мәр
етәркәи хәриә какурте. - Етә
мәи мешәи амһаи кәтүрһада
імет. - күһе белеҗәи

Мәјін Тәүрүҗәк ду.
Мәр етыркані мәда Тәүрүҗәк.
Мәҗүк Тәүрүҗәк әҗмәҗәрен:
еҗкәкүн һаҗам әҗи!

Мәјін күрә Тәүрүҗәк ду: ер
аһә екәһәҗәре!

Тәүрүҗәк күрә Мәјін ду: би
хәми әҗәҗәи ер әҗи!

Мәјін һән күрә Тәүрүҗәк ду:
хи күҗкәл әҗи іһанһи хә
кәһәт - мәҗүк һакәл!

Тәүрүҗәк җәдәдәи тәүрә Мәј-
інтә - җәдә мешәи - биһәдә
іһан хәкәтә - іһан тәһәтә

Тәүрүҗәк күҗәдәи әҗи мәр
іһанһи хәкәтә - мәҗүк

Тәүрә җәдәдәи етәһә етәһә
руһи җәдәдәи җәдәдәи.

Мәјін етәһә етәһә етәһә:
Отвери ротә - ә җәдәдәи мәр
вә ротә!

Мәһә етәһә - җәдәдәи етәһә
ротә - мәрә вә ротә җәдәдәи
кәһә - җәдәдәи мәрә кәһә
разорвал ротә мәрә етәһә
кә җәдәдәи. Изорвал мәрә
мәһәдәи җәдәдәи. - Тәһә һә
саһәдәи Мәјін. Тәүрүҗәк ду.

Тәүрүҗәк җәдәдәи Тәүрүҗәк.
Мәһә Тәүрүҗәк җәдәдәи:
мәрә вәдәдәи баду!

Мәјін етәһә Тәүрүҗәк ду: әҗә
баду һәдәдәи!

Тәүрүҗәк етәһә Мәјін ду:
ә бада хәҗә әҗә баду!

Мәјін етәһә етәһә Тәүрүҗәк ду:
мә итәдәи баду тәһәдәи мәр
һәһәт - мәрә һәдәдәи!

Тәүрүҗәк җәдәдәи етәһә
Мәјінә - җәдәдәи мәрә
тәһәдәи мәрә. Тәһә җәдәдәи Тәү-
рүҗәк җәдәдәи баду тәһәдәи

тәһәдәи мәрә. Мәһә

ИБ АН СССР
Сентер Институт
Ф. Оп. № 20

хунаңиң! Маманиң оған баңиң!
 Байбегор кейсакурге Каракануу есегі.
 Нитеккен амлун ағангай бада хуна
 ңиң Караканни. Эгада егәтмәтигән
 ңаго пердін хунаңиң.

Хүтән Түрүждак еменәрен ңүләи
 Каракануу. Мар ңүге еменәри
 ағи - тар ағи пердін бийнәл-
 Мәйәкшин - амакшин! Эр ағи
 Мәйәкшин - амакшин ңүтүңәрен
 муге. Түрүждак - хүтән еменәрегән
 ілімәтмәтәи ісәңәрен тар
 ағи. Мәйәкшин - амакшин
 амаңдулаи хурә. Түрүждак -
 хүтән һан тар амаңдулаи ху-
 рә. Мәйәкшин - амакшин
 көкәңәрен мүй калаңуу - маңуқ
 күмәңәрен: Оки байбегор егәт
 мәтәткәңәңәл пердін „отәки
 емаңа“!?

Түрүждак - хүтән дөлүмәи пердін
 хунаңиң - дөлүмәтәи үрүмәтәи
 - маңуқ ңүдү Караканни хурә.
 Түрүждак еменәрен ңүдү тар хүтән
 Түрүждак күрә аминнүу:
 Тәи хәли пердін хәли хунаңиң!
 Каракан күрә: екуңитәи хә
 байе ңүдү хәңдә пердін

дәгә! Кашан не буғиңу!
 Нарду мнәи сәйә ил Каракануу
 риниңо. Кәңдәи парәк хитәл
 ңүдәл дәгә Каракана. Не сәи
 неугаңиң ил дәгәри.

Сәи Түрүждак а иғәт ил хуңу
 Каракан а. Ир того хуна вә
 шә баба - маң баба мнә сәи
 Мәйәкшин - амакшин. Эта баба
 Мәйәкшин - амакшин ңүдү тә -
 сәи сәи. Түрүждак а сәи оғиң
 һәлиңә - сәи сәи сәи
 на тә баба. Мәйәкшин - амакшин
 ил оғәтү һәлиңә. Түрүждак а сәи
 оғәтү на тә оғәтү һәлиңә.
 Мәйәкшин - амакшин черһәи
 ңүдү вә һәлиңә - тәи тә -
 һәлиңә: сәи һәлиңә не
 ңүдәиң мнә: отәки емаңа

Түрүждак а сәи һәлиңә мнә
 дәгәри - һәлиңә һәлиңә
 һәлиңә вә һәлиңә ил Каракануу һә
 һәлиңә. Һәлиңә вә һәлиңә тәи
 сәи Түрүждак а сәи оғәтү:
 вә һәлиңә мнә тәи дәгәри!
 Каракан а сәи: һәлиңә - маңа
 тәи һәлиңә һәлиңә!?

Ф. Оп. № 2

мiнi хунaцiн - кукер! Мeцi
кунeндe - бунaм кiндi хунaцiн
мiнi!

Туррудак - хутeм кiбaлaт хунaцiн
тaдк кaккiкi бiчeт бaкi хунa
цiи - кiрi: oтaкi cишa!

Эдi кeрбiн кiнi хунaцiн!
Кaрaкaн кiрi: мeцi кунeндe
бaжeтaм! Кaкaл мiнi хунa
цiн!

Туррудак - хутeм кaкaн Кaрaкaн
хунaцiн - тaдк кiрi мiнi
кiш чiдi кунeндe!

Хунaцiн кiрi кaкaн кунeндe: тaкeл
мiнiм кaкi! Oнe бi oмyкaн
кунeндe? Тeи кoлoмiцaм!
Амaрбyт кaкaн мyгyгaнaн кi
кунeндe!

Амiнiм дaдaм мeшeшi хунaцiн
- тaкeл кaкi.

Экaкaн Туррудак - хутeм,
нaн Кaрaкaн хунaцiн, нaн
кaкaн хунaцiнi oмyкaндe
кунeндe Туррудак - хутeндe
чiдi. Тaр кaкaн хунaцiи
кeрбiн бiчeт Этeтiр.

Тaр Этeтiр iнцaрeн кyтa
тaкeл кaкaн мyгyгaнaн - Кaкaн кунeндe

мiнi мeшeшe дeгeрe - cкaзaн!
Кaрaкaн cкaзaн - oтaкaн мeшeшe
дeгeл мaн!

Туррудак'a cкaн пoкaзaн нa дeгe
тyтiл чyрiнчyл кaкaн oргaнa дe
гeрe - cкaзaн: oтaкi cишa!

Эдeл мiнi тaкeл дeгeрe!
Кaрaкaн cкaзaн: Кaкaн кoвoрoшe
чeлoкaн! Кaкaн мoшe дeгeл!

Туррудак'a cкaн бaлaн Кaрaкaнa
дeгeл - тyтiл нaдaр бaлaн
чyрiл мeшeшe.

Дeгeл cкaзaнa чyрi: oтaкeл
cкaнaн брaтa. Кaкaн бaлaн
тaкeл? Д бaтeл! -

Тaкeл брaтa нaдaр кa мeшe
кунeндe!

Этeр кaкaн мeшeшe дeгeл oт -
кунeндe брaтa.

Мeшeшe Туррудак'a cкaн, тaкeл
Кaрaкaнa дeгeл, кaкaн брaтa
дeгeрe бaтeл кaкaн Турру
дак'a cкaн бaлaн. Тaкeл
брaтa дeгeрe мiнi бaлaн Этe
тiр.

Тaкeл Этeтiр мeшeшe чyрi
кaкaн кунeндe - Кaкaн кунeндe

ИЗ АН СССР
Ф. Оп. 16

Цайцарен шүлэн мүрлү. Каракан
 мекендөгү кишилердин тар эте
 майнан хумен - Туркудук
 етте да ешайткан. Мекендин
 кынар аягы.
 Ошунан антанып бажелар
 емеро Караканду. Каракан
 күрө; етте бажелар таныса?
 Этте мейя?
 Бажелар күрө Караканду:
 Төү хурчуткан Туркудук.
 Тар Туркудук нан кынану
 хумей бу маңайткан.
 Хими хунаңим канаткан -
 мучуикан хими хурчуткан!
 Каракан дөлүмдөр мөңим баже
 лар - дөлүмдөмү күрө:
 Ке! хурчуткелу!
 Мауук бажелар хурчутса,
 хурчутки, хурчутки тар баже
 лар, хурчутки - исиди чүи
 Туркудук. Хунаңим каракан дөлүм
 чө дөлүмдө бажелар, күн,
 хедо - дөлүмдөмү нөлөңимон.
 Эңир өлөңдөң - бейрүлөгө. Этте
 май аңыра. Эки хершүрөн
 накү: Этешир, Этешир иди
 мкар. У бажелар емеро!
У

салдасын ошого кани. Долго
 сидим елмештотол Этешир
 өлөңдө сынг Туркудукка - на
 кшо нежнасит. Сидим
 они каракан (друзини).
 Дзини шур наркур кышыл
 к Караканду. Каракан
 спрашил: чеш наркур собралос?
 чеш наркур?
 Наркур сказал Караканду:
 Ми мадеши к Туркудук'у
 маго Туркудук'а өлөңдө етте
 сынга ми чбвеш!
 Мель дуб өлөңдөш - на
 заур к тебш при вешеш!
 Каракан елсунмаш слаш
 наркур - елсунмаш сказал:
 Ну! Сидите!
 Мунт наркур ушеш. Меш,
 меш, меш наркур, меш -
 дзелит чума Туркудук'а.
 Долго Караканда елсунмаш го
 мов наркур, мунт, маңайт
 чалмаша елсунмаш а сунгалаев.
 Мунта не было - дикше оленей про
 мунмаш ушеш. Этешир сунт.
 Селитр будити браша: Этешир, Этешир
 елсунмаш! Наркур пришил!
У

ИР АН СССР
 Ф. 100
 Оп. 10
 18

хері біцарен!

Этейірі егәй дөвцарен - аміцарен.

Экі һан херитцарен накүі; Эте-
тірі, Этейірі, позитцар, ілімкәл!
Тәјәләр кей еләкүн әсәі!

хері біцарен!

Этейірі һан егә да егәй дөвдә
ра - аміцарен.

Экі хәкцарен - мадүк іһанн
түнн үмәе һан херитцарен
накүі; Этейірі, Этейірі!

ілімкәл! Әне егәй дөвцарен?

Экікәкүн бајәләр әсәі -
Тәјәләр!

Этейірі һан егәй дөвдәрен -
бигүк аміцарен. мадүк

экі хәккә һаһә - тәјә хә-
кәһә хәккәһә хәдү Этейірі.

Экікәкүн Этейірі ілімәһә - ілі
мәһәһә күрә екідү; егә еһәдү
мәјә?

Экі күрә; ілімкәл! іһәкәл!

Кей еләкүн бајәләр әсәі! Хері
біцарен!

Этейірі дөвдәһә түрә екі -
дөвдәһәһә ілімәһә -

мадүк тәрәһәһә оһкәһә һәһә
тәјә һәһәһә һәһә күрәһә бајәләр.

Ф. И. И. И.
№ 21

Вайна будейт!

Этейірі не слышит - слыт.

Сестра опил будит брада: Эте
тірі, Этейірі, позитцар, ілімкәл!
Вай! Народу много пришл!

Вайна будейт!

Этейірі опил нигәһә не слышит -
слыт.

Сестра плачет - түһә түрәһә
рар опил будит брада:
Этейірі, Этейірі! Вейавай!

Как слышит? Мейерь
народу түрәһәһә - һәһә
үрәһәһә!

Этейірі опил не слышит -
слыт. түһәһә сестра

молоток вудә - һәһә һәһә -
һәһәһә һәһәһә һәһәһә Этейірі

Мейерь Этейірі һәһәһә - һәһәһә
һәһә һәһәһә сестра: чегә
тәһә һәһә?

Сестра сказала: Вейавай!

Сестри! Много народу түрә
һәһә! Вайна будейт!

Этейірі һәһәһәһә һәһәһә сестра -
һәһәһә һәһәһәһә һәһәһә.

Түһәһә һәһәһәһә һәһәһә һәһәһәһә
һәһәһәһә һәһәһәһә һәһәһәһә һәһәһәһә

Маңык кутым-түрүндөк эмес. Этеңдү
 күрө кутымду: суу эмесин кеш-
 кайын байелтор. Эки күлкөн байел-
 тор жана. Эки күлкөн күлкөнүктөн
 күлкөнү дүндөкөнү.
 Кутым бугуңарен - бугуңаремени
 күрө: аяе! Нүлкөнүктөн!
 Маңык күлкөнүктөн күлкөнү дүндөкөн
 ду. Дүндөкөн бакага - суу
 эмесинчөй. Кутым нан бей
 кысы. Маңык суу дүндөкөнү
 нан кешеккүрте байелтор эмес.
 Этеңдү нан алыңарен. Эки
 дүндөкөн дүндөкөн байелтор,
 күрө, хекі - дүндөкөнүктөн
 херүңарен маңы: Этеңдү,
 Этеңдү, ісімкал! Нан кеш
 кайкүрте байелтор эмес! Нан
 хері бичарен! Кешіңдү, ісім-
 кал!
 Этеңдү нан сара сар дүндөкөн
 - алыңарен. Маңык екі нан
 качан халка - качан метемі
 тар халканы ханканыңу хаду
 етеңдү. Экі кайын Этеңдү
 ісімкөн - ісіметемі күрө:
 сара кичу мейя?
 Экі күрө: Этеңдү ісімкал

Кутым сени түрүндөк а прима.
 Этеңдү сара сар злато: суу
 прима много народа. В
 вест народ убил. Мертв
 аршина во мне мейя!
 Злато учивашен - паривашен
 сара сар: хоро! Аршина!
 Кутым аршина во мне мейя
 мейя нами - зрел оша
 новилев. Злато ошты ушел
 диким ошты промашилит. Кутым
 суу - на мейя ошты много
 народу прима. Этеңдү ошты
 ситт. Сеейра ушкала гольса
 народа, мичи, мичи -
 ушкалавти будийт брайя:
 Этеңдү, Этеңдү, Сейвай!
 Ошты много народа прима!
 Ошты война будейт! Ошты
 мичи, Сейвай!
 Этеңдү ошты мичи не мичит
 - ситт. Кутым сеейра ошты
 зрел мичи - зрел мичи
 мичи мичи ошты куча
 мичи Этеңдү. Мертв
 Этеңдү Сейвай - Сейвай
 сара сар: чем мейя на?
 Сеейра сара сар: Этеңдү Сейвай

Чы
 20

аман! Нан кешеккун бајелвар
емегі! Нан хері бичарен!

Мар Этебір ілімсі - іліметсі
тірүрөт омуркн мөкс - мар
мамыт шара күкмен бајелвар
Кутом емегі. Этебір күрө
Кутоду: Нан едү кешеккун
бајелвар емегі - би нан шара
күкмен бајелвар!

Кутом долдрө - долдрөметсі
бичарен: Оне омуркн бајел
кәкурте шара кешеккун ба
јелвар?

Этебір нан күрө кутоду.
Нүлөңәтөм хүнкү дундурману!
Едү нан емеңарен бајелвар
- нан хері бичарен!

Кутом күрө: Ке! Нүлөңәтөм
Түркү нүлөңәтөм хүнкү
дундурману. Дундурман
ајансү бакаги. Түрүдәк
хүмен бај-бајел - би йнүм -

ајашү мекемгарен. Түрө
бичәткі. Омуркн анкәнөкс
рәинү бигән. Айнү бәлүкәкс
было. Таба рәули рә
күңәкән - бәлүкәкәшәли
венкә - рәулиши - түрө
бүрөт. Мар күңәкән бигән ма -

төмү рәвенәкн бәлү
агиткан. - ар көксә.

Хекдеркәи Хәкәлган Кәкәлган

скарне! Олтир много народу
приним! Олтир ваина будет!

Төм Этебір Кетил - Кетил
Кетил оди череве - то мид
деревом убил всем молоде?
Злит приним. Этебір сказан
Злит: Олтир Зурет много
народу приним - в олтир убил
веев народ!

Злит Кетилман - Кетил -
манши удивляешся: Как
оумил человек убил много
младей?

Этебір олтир сказан Злит
Аршинил в ине мтемо!
Суда олтир придет народ -
олтир поданше будет.

Злит сказан: ну! Арш
инил! Тут аршинил
в ине земля. Лисе
доброе наши. Түрүдәк
смыл багаткәи человек еш.

Зорашо (Зурешәткәл) сиңил.
Там бәлү. Оумил мар хәдә?
Табә рәули рә
венкә - рәулиши - түрө
бүрөт. Мар күңәкән бигән ма -

төмү рәвенәкн бәлү
агиткан. - ар көксә.

Валикәи маман Кәкәлган

ИВ АН СССР
Сектор Востоковедных
Ф. 100
Оп. № 25

Намканцагын илэн тэрхэнгэ - шамшил - три чинь шамшил,
Намканцагки, Намканцагки, на - шамшил, шамшил, шамшил
Мканцагки - эгэвбелецагын - - не поел бил - отдал бабу.

Бүрэгын айи.

Хунанцагын Галургага - бал
дунцагки, Балурцагки, Балур-
цагки Галурга - хунанцаг-
Калун хунанцагки.

Бочка рела - рела, рела,
рела - вы рела. - Коринин
др вка ест

Туржудак - хүмөн нан байтмун
оцагын. Хууркалмн байе
оцагын. Мар Туржудак -
хүмөн нукэ хакатгын:
би хекэки байе! Тэй
бай-байе! Тэй екекэй
байе! Экекэйтмер мүн
агин!

Туржудакн сынн еше богате
суналел. Туржун человек
суналел. Мойн Туржудакн
сынн макс хвайтман! Д
Вилкин человек! Д
Богатый человек! Д
Сильный человек! -
Сильнее меня нил!

Нукэ хакатгын мар Туржудак.
хүмөн. Олукан тэрхэнгэ
хүмөннур Туржудак хуруга
олукан байекан. - ехун
байе еша да эгэв хали
Мар байекан күрө аминнур.
Какал мунду хунанцаг,
Аминн күрө байектар: исий
кавду, ехуннмн байе ху-
руга.

Макс хвайтман мойн Туржуд-
жудакн сынн. Охун да еше
Сынн Туржудакла приехал
охун человек - какой
человек - ни кто не знает
Мойн человек еша еша
Охун: отдал мун да еше!
Охун еша еша еша еша:
каким образом какой-то
человек приехал?

Мар байекан мунду
тешейгар мадук күмен:

Мойн человек ни поел
сидит - мунн говорит.

ИЗ АН СССР
Восточная
Ф. Оп. № 20

İstakaldı minî! İjamî İstakaldı
minî! İjamî dî?

Maçık Turrujdak kımên emeçârên -
emeçâmetemî İstâçâren mâr bajewî
İstârên mâr bajewî xoma kolâimînên
- ewçkeçârên - mâr bajewî dîçên
Çâkei-bâba kımên!

İstâmetemî mâr kârîkâkürte Çâke-
bâba kımê Turrujdak kımê kûrçîçü
lai çüçü kûrçî.

Çâmi tırkanî mâr kârîkâkürte
Çâke-bâba kımên nan emeçâ - emî
metemî nan kelaçâren kınâçîn.

Mâr Turrujdak - kımên xoma kolâimîn
Çâgâ - Çüçü mekewâren emâr
emeçâren.

İstâmetemî tırkanî mâr kârî-
kâkürte Çâkei-bâba kımên nan
emeçâ - emîmetemî kûrçî: alâ
mekeldı minî mekâmî! mekâmî
tamamî kûrçîçâi! - tırkê
kûrçî mâr kârîkâkürte kımên
Çâkei-bâba - maçık kûrçîçâ.

Turrujdak - kımên xoma kolâimînçâ-
çîkâkürte çûmajçâren: ewç
âçâim?

Kınâçîn kûnçâren amîmîçü: kî
kâkâmetemî İstâçâçü: dî ewççâi!

Смотрите меня! Коринька смотрите
меня! Коринька я?

Турк Турруджака сынъ вынес - вынес
дну смотритъ того человека. Космо
туркъ сынъ человека бѣда неуралея
загнесса - мой человекъ вынес
Çâkei-bâba сынъ!

Космотрели по дѣлову Çâke-
bâba сына Турруджака сына назаду
къ дому ушелъ.

Наурдунъ сынъ мой дѣлову
Çâke-bâba сынъ амтъ пришелъ -
примедши амтъ пришелъ дѣл.

Мой Турруджака сынъ бѣда стѣну -
сынъ - къ дому шедъ - не
высказывъ.

На преміи дѣло мой дѣлову
Çâkei-bâba сынъ амтъ пришелъ -
примедши сказавъ: дошудайтесса

мемъ закиди! Закиди каинъ
приверу. - Мамъ сказавъ мой
дѣлову сынъ Çâkei-bâba -
күмъ ушелъ.

Турруджака - сынъ Турк стѣнулъ -
Мамъ думаетъ: чего стѣнулъ?

Дѣл въ шоритъ амтъ: Мамъ
хваситъ маму назаду: -

ИЗДАНИЕ СССР
Восточный
Ф. Оп. № 21

еңеңіміз елімізді! - түркі күрді
хінді! Бірақ еңеңіміз бізді?

Аминің омықан түркі елімізді -
хіндісің. Хүннің ханнағы.

хоннағы, хоннағы, хоннағы -
тағу күрді: бі түркісің!

Аминің хан хіндісің.

Мекенің үне тыманна хуннағын түркі
пеңағы.

Дегеніміз тыманна Түркідақ-хүннен
хүннен ханнағын ханнағын ханнағын

хүннен - ханнағын күрді:
Ханнағын күрді бізді? Оқи

таманың мейі? Мекенің
хүннен ханнағын!

Түркідақ хуннағын омықан түркі
хүннен ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

санама мені ханнағын! - мені ханнағын
мені! Мекенің мені ханнағын?

Оттең омықан сөзін ханнағын -
ханнағын. Ханнағын ханнағын. Ханнағын

ханнағын, ханнағын, ханнағын -
ханнағын: ханнағын!

Оттең ханнағын ханнағын.

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын.

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

Ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын
ханнағын ханнағын ханнағын ханнағын

ИВ АН СССР
Ф. Оп. № 21

Кибамейши күрө: ер уңанкан тү
рсакае! Эр уңанкан минанчарен
хи бүрикел дундаду маңк дөлдө-
кае!

хунацин дөлдөгө мадор ешаркант
- дөлдөмшөмө түпсөңгө. Түпсө
ңанки, түпсөңанки, түпсөңанте
уңанкан маналот. Эду хунацин
бүрикөт дундаду - маңк дөлдөр
чарен: дундадон ешаркант канто
дөлдөтү. Маңк дундадон идуки
хи уңанот хулукукан бажекан - тар
баје бигон оне ипакан - ер бигон
Мајин. Хунацин күрө ер бажеканду:
Төсөкөк минчу бажекан! Чажакел
мин!

Мајин дөлдөгө хунацин - дөлдөр
мөшөмө күрө: ајал! Хурунот
олчөсөндү! Маңк амбарду хурур
тар амбарду мајин хунацин те
кейкегөт - текейкегөт мөшөмө
мөш хурур.

Туркујдак хумен чүдү кейкекәкүм
бајелвор курманду ешөгө. Тар
бајелвор татмачо - доңуноңа
рен - кан чәлмүчарен.

Чәкәи-баба хумен ешөгө - ешө
мөшөмө күрө алийнчу: ире

Тропинку. Какжеши сказала: Эмай
тропинкай биш! Эма тропинка
кандимес ты унади наземно түтү
суула!

Дуге Кесушала слова ейоручи -
Кесушавиш кабышала. Төлшани,
Төлшани, Төлшани - тропинка
Кандимас. Зумес дуге прийдани
ка земли - түтүс суушасей: каур
землето какейто ешүкө. Түтүс
тур каур земли Кесушасе мале-
нкий челоучек - мант челоучек
биш как мужинер - это биш
Мајин. Дуге сказала Эмайчу
челоучку: Кесви ман челоучек!
Сардот мен!

Мајин дөлдөгө дуге - Кесуш-
тавиш сказал: хорши! Тей-
дент влитсип! Түтүс во амбар
увек - во мант амбар мајин
дуге пасадил - пасадилеши
Салт чшеш.

Туркујдак ешү во тур мөшөсө
марчу на свукбу пришло. Мант
карур сбирасе - мерзнейт вилтө
мөшөсөт.

Чәкәи-баба сина пришеи. При
мечуи сказал чшү: тур

ИВ АНДЕРСОН
САНКТ-ПЕТЕРБУРГ
Ф. 118
Оп. № 118

хити хунань? Күкшөн байёвлар
 Куршугу хити үзүрү мартинго -
 хунань ачин? Киракту бичарен!
 Алмин омурон турин егиткунен
 - хилувелен.

Нан тырхані күкшөн байёвлар
 алаңгай куршугу - хунань ачин
 Хитинин тырхані Чакі-баба
 күтөн күрө: хунань күнсаңгай!
 А хуршугай хунаньгай! Теі
 бикаңай хунань! Теу алаң
 Келду мін! Хилуайн-куршугу
 бичарен! - түкө күрө Чакі
 баба күтөн - маңк куршугу.
 Куршугайки, куршугайки, куршугу -
 Чакі омурон үчүн егиткунен:
 Маң хадикакурте өзүчарен - оне
 үчүн ачин? - маңк нан кала
 килчарен үчүн. Калакшитлауки,
 калакшитлауки, калакшитлауки
 маңк омурон үчүн бакага.
 Маң үчүн аки күнсаңгай.
 үчүн хадикакурте аки егиткунен
 іешага. Маң егиткунен күрө:
 іша күршугу байёвлар?
 Маң хаді омурон турин егит
 күрө - чакі күнсаңгай.
 Маңк іешага. Маң

тылс дор? Вее нарар не
 свугу в тыйи тил свобралс -
 үргери нийл?! Сралл будеш!
 Утеур кунго слова не говоритс
 - мовитс.

Турин дил вее нарар ошудилс
 свавды - үргери нийл.
 На чешертини дил Чакі-баба
 сина казай: дилка убогшай!
 Д пайдугу дилка! Д пайдугу
 дилка! Вн дилитайтес мейс!
 Крину - свугу будеш! -
 Мил казай Чакі-баба
 сина - мунс умен.
 Мей, мей, мей ошуда
 сина не видат. Мунс дил
 кол үчүвляитс - кала сина
 нийл? - Мунс дилитс мунс
 сина. И сина, и сина,
 и сина - мунс и чина сина
 и мейс. Мунс сина билс бы -
 сина и абогшай. Дарини
 дилка дилка сина
 үчүвляитс. Ма сина сина
 куду и дилс чешерт?
 Мунс дил кол и дилс слова
 не казай - дилс и абогшай.
 Мунс Ма дини үчүвляитс. Мунс

Иван Фед
 Ош
 18 9

хэргэ минь ажанцарен! Нендэсминь дэолом мөнх хөгш! Сабак!.
 Тукхайр дэолом хүнай - дэолом Богайнр хмелунам дэолом -
 мейми хүрө: ажал! Тэй ка- хмелунавиш сказам: карам!
 цам хини! Мар хэргэ би д возвуч мей! Мого цолон
 хайам! Хэ ажанц хүнай! д цэло! Ми дэолом дэолом!
 Тэй ажанц хини! - хүнэ д мей хог! - мей сказам
 хүрө мар бурхайр - мацук мийт Богайнр - мийт дэолом
 каган хүнай. дэолом.

Хүрмийн анхань айр багданага Та мийн мар - бада рунна
 хүмэй. стина.

Омукан умайе айр хүрө эрбиду: д дун рар бада сказам мийн.
 хүрүмкел, минь эрбид, урч мийн. Мийн, мий мийн, д рунна мей
 хэ үлөшкэ хүрүмкел! Тэй хини д! Ми мейер мийн! д
 уцайт хүлэцэйм! мийн дэолом эрбиду.

Тукхайр дэолом айр - дэолом Богайнр хмелунам баду - мей
 мейми хүрө: ажал! Тэй мейшавиш сказам: дэолом! д
 хүрүцэйм хини үрүлду! Мей мийн д мей мей рунна! Какэ
 цэа бакацэйм? Тэй эрбиди дэолом мийн? д мейнэ
 уцайт! Хэ үлөшкэ хүрүмкел- дэолом! Ми мейер мийн
 би хини уцайт хүрүмцэйм! д мейн дэолом мийн!

Маманна үнэ мар Тукхайр Утром рано мийт Богайнр
 илмэгт - илмемей эрр мийн вейам - вейавиш мейн сабана
 мий - мацук айр хүлэцэйм - мийн бада ирмийн на
 моним дундаинду. Мар Тукхайр рунна сторицу. Мийт Тэй
 хмийр мейер мийн уцайт хүрүмкел байнр мейрван дэолом
 мийн - мейрмемей мийн үрүлду мей мей - мейрван мийн
 мийн - мацук хүрүмцэй үрүлду. Сказам мей - мийн мейн
 хүрүмцэй мийн мийн - мей рунна. Мей, мей - үр мей.

ИВ АН СССР
 Ф. 10
 № 20

Буруждак

(Прозаическое)

Магук мар букамирл куи'ч'а'р'он
илан марханире куи'ч'а'р'он - нигуда етан
ва'ч'а'р'а.

Мохари букамирл нур'о : ке', е'ик'а'к'и,
м'е'ке'д'ел' ! Анга'ил би'ч'а'ч'ур' ! ке,
ху'ру'р'ом' мин'и' ч'у'ду' !

Магук мар букамирл ху'ру'р'о' мо'хари
букамирл ч'у'ду' ху'ру'р'о'. У'ч'а'т' и'лан
ам'у'т'и'е' би'ч'а'р'он'. А'у'л'у'н' ам'у'т'у' о'м'у'к'ан'
ба'је' м'е'бе'р'он' - х'е'л'ки'р'он'. Эр' ба'је'
ху'м'ен' мо'хари букамирл би'ч'а'р'он'.

Букамирл и'с'и'а'го' мар ба'је'ри - и'с'и'а'
м'е'и'с'и' нур'о : бу' ва'ч'а'р'ом' мар ба'је'ри -
магук ху'ру'р'о'.

Ху'м'ен' мо'хари букамирл х'е'л'ки'р'о' - х'е'л'ки'
ч'а'л'о'к'а' - т'у'н'и'с' па'ш'и'и'.

м'е'и'с'и'и' ам'у'т'и'е' р'о'ке'ду'.

Букамирл ара'ку'дан' с'и'в'о' мар ба'је'ду'.
Мар ба'је' х'о'ма' ам'у'т'и'р'ен'. О'м'у'к'ан' т'и'ри'
букамирл ан'а'г'ат' ко'т'ом' мар ба'је'ри - о'л'о'к'у'.

Магук мар ба'је' э'о'ки' и'ли'а'р'он' - и'ли'е' -
м'е'и'и' ч'а'р'а'г'ат' о'м'у'к'ан' букамирл - магук'
нур'а'р'он' мар букамирл ам'у'т'у' мар ба'е'и'р'о'
букамирл буд'и'н'.

Е'и'к'а'к'и' мар ху'м'ен' мо'хари букамирл
ч'а'р'а'г'ат' м'о'н'и'с'и' ам'и'н'и' - магук'
мар ху'м'ен' н'он' ам'и'н'и'н' куи'ч'а'р'он'.

илан марханире куи'ч'а'р'он' - нигуда

Туг'ом' т'и' бо'г'ат'и'ри' дра'м'е'б' -
т'у'ри' ду'с' дра'м'е'б' - ни'кто' не'у'б'и'л'.

Л'а'с'и'а'и' бо'г'ат'и'р'е' с'ка'ж'и'т' : ку,
м'е'и'с'е'р'с', с'а'д'и'с' ! Д'ру'з'во'ли' бу'
г'у'с' ! ку, п'а'и'г'у'с' т'о' м'а'й' г'у'с'.

Туг'ом' т'и' бо'г'ат'и'ри' па'ш'и'и' и'н'
М'е'и'с'и'у' бо'г'ат'и'р'о' т'о' г'у'с' па'ш'и'и'.

Д'ар'о'н'и' т'у'ри' о'з'е'ра' б'и'с'и'о'. На'с'ре'
д'не'м' о'з'е'р'а' о'д'и'н' ч'е'л'о'в'е'к' с'у'д'а'н'
м'а'л'е'с'. Т'о'и'с' ч'е'л'о'в'е'к' с'к'и'н'
м'е'и'с'и' бо'г'ат'и'р'о' б'и'с'и'о'.

Бо'г'ат'и'ри' у'в'и'д'а'л'и' т'о'го' ч'е'л'о'в'е'к'а' -
у'в'и'д'а'л'и' с'ка'ж'и'т' : мы' у'б'и'л'и' т'о'го'
ч'е'л'о'в'е'к'а' - т'у'н'и'с' па'ш'и'и'.

С'и'н'и' м'е'и'с'и' бо'г'ат'и'р'о' м'а'л'е'с' -
к'е'м'а'к'и'с'е'в' з'е'н'и'с' на' д'ру'. Бо'г'ат'
и'н'ч'а'к'ь'к'о' п'о'д'а'ш'и'и' и'н' т'о'му' ч'е'

Ма'л'е'с' бо'г'ат'и'р'о' т'и'н'и'с' о'т'и'з'о'м'и'т'
т'о'го' ч'е'л'о'в'е'к'а' - т'у'н'и'с' т'о'и'с' ч'е'л'о'в'е'к'а'
б'е'л'е'и'р'о' в'е'к'о'ч'и'с' - с'к'о'р'и'с'и' п'о'д'
м'а'л'е'с' о'д'и'н' бо'г'ат'и'р'о' - т'у'н'и'с' б'р'о'с'и'т'
т'о'го' бо'г'ат'и'р'о' т'о' о'з'е'р'о'. Т'о'и'с' бо'г'ат'
т'и'р'с' п'р'о'п'а'л'. М'е'и'с'е'р'с' т'и'н'и'с' с'к'и'н'
м'е'и'с'и' бо'г'ат'и'р'о' п'а'й'м'а'н'с' с'к'и'н' о'м'у'р'
т'у'н'и'с' т'о'и'с' с'к'и'н' о'д'и'н'с' о'т'е'р'с' дра'м'е'б'

ИВ АН СССР
Сент. 1917
Ф. 101
Оп. 20

етан w'amega
 Экунимин байе? Эва хини аминин? - Какой человек? Кто тебе отец?
 Эва хини мин? - хуро аминин. Кто тебе мать? - сказала отец.
 Хумин хуро: Мини аминин уру'луу ерин Сын отлетил: Мам отец из родни
 хуруро. Мин, ела, ј'ловки! матери ушел. Мам - мам, тас
 Ёи хини ами! - хуро ма'хари бу- реди! - Я тебе отец! -
 Кам'ир ма'дук кунерон хуми Сказал маленький богатырь - тужи обнял
 Сын.

W

Чур хаман. Два шамана.

Чур хаман хедехови бичор. Омуко Два шамана велики были.
 нитын хаман хуро: Ке, хуру'хом Первый шаман сказал: ну, пои
 на'матю дунда'хонду'лаи. Эла' х'холое дум во тейнуо земто-сторону!
 тухе'черице! Там лебеди лету'хит (летели).
 Чуринитын хаман хуро: а'ул! хуру- Второй шаман сказал: хорош
 н'хом! кой дум!
 ма'дук тар хам'хыл кону'хача'йон тут тб шаманы обратились
 на'хот - кону'хача'йон дех'ол'чери лебедями - обратившись - поше
 на'матю дунда'хонду. Дех'ол'чери; там в тейнуо земто-сторону.
 дех'ол'чери'хки - иенд - дунда'хонду Летели; Летели - дрешиши
 на'матю. Кукмен х'холое ч'хача- земто-сторону тейлай. Вер
 ч'хаче. лебеди летели.
 Омука'итын хаман хуро: е'ик'хон Первый шаман сказал: тейде
 бу ч'хача'йон'хом! мы будем лететь (лететь)!
 Ке! - хуро чуринитын хаман. Ну! - Сказал второй шаман.
 Омука'итын хаман хуро: ире Первый шаман сказал: хур
 ч'хача'йон'хом? Ёи омуко'н ч'хача'йон будем лететь? Я один

Ф. АН СССР
 Институт востоковедения
 Москва
 Ф. Оп. № 25